

9 januari 2017

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå (Ju2016/08546/L7)

Läraryrket har fått möjlighet att yttra sig till Justitiedepartementet angående utkastet till lagrådsremissen Uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå.

Sammanfattning av Läraryrket synpunkter

Läraryrket tillstyrker förslaget och välkomnar den översyn av lagstiftningen som genomförts, utifrån elevernas möjligheter att få stanna i Sverige. Förslaget är angeläget av humanitära skäl. Vi ser det som en pragmatisk lösning på en ytterst svår situation. Vi är oroad över att de ensamkommande unga under den rådande lagstiftningen kommer att drivas in i ett papperslöst tillstånd och fara mycket illa. Ensamkommande unga löper risk att utvisas till ett land som många av dem inte ens lev i. Läraryrket försvarar dessa elevers rättigheter. Det är viktigt att eleverna ifråga beviljas uppehållstillstånd för sina fortsatta gymnasiestudier. Läraryrket står tillsammans med Sveriges lärare upp för dessa elevers rättigheter.

För att förslaget ska få eftersträvd effekt behöver de utmaningar som uppstår då förslaget ska implementeras beaktas för att fullt ut stödja de nyanlända eleverna och lärares och skolledares arbete med att ge dem den utbildning de behöver. Det finns anledning att ytterligare fördjupa analysen av de nyanländas förutsättningar och intressen liksom den indirekta roll lärare och skolledare får i avgörandet av nyanländas framtid.

Förslaget i korthet

- den som påbörjat utbildning på gymnasial nivå och som ska beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att beviljas uppehållstillstånd i Sverige (den tillfälliga lagen) eller på grund av verkställighetshinder för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet enligt utlänningslagen (2005:716) ska kunna få ett uppehållstillstånd med en längre giltighetstid
- när grunden för tillståndet har upphört ska utlänningen kunna få ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för att ha möjlighet att fortsätta sina studier
- den som har fått, eller annars skulle få, ett beslut om av- eller utvisning med uppskjuten verkställighet för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet ska kunna få ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå
- det ska vara möjligt för den som har fått ett längre eller ett beviljat uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå att beviljas ett permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning även under en tid efter det att den tillfälliga lagen har upphört att gälla.

Läraryrket synpunkter

Läraryrket välkomnar starkt den översyn av lagstiftningen som genomförts, utifrån elevernas möjligheter att få stanna i Sverige. Förslaget är angeläget av humanitära skäl. Vi ser det som en pragmatisk lösning på en ytterst svår situation. Vi är oroad över att de

9 januari 2017

ensamkommande unga under den rådande lagstiftningen kommer att drivas in i ett papperslöst tillstånd och fara mycket illa. Ensamkommande unga löper risk att utvisas till ett land som många av dem inte ens levt i. Läraryrket försvarar dessa elevers rättigheter. Eleverna måste få avsluta sina gymnasiestudier för att kunna bygga sig en framtid. Att beviljas uppehållstillstånd är således en självklarhet för oss som läraryrket. Läraryrket ser också behov av att staten och huvudmännen tillsammans adresserar de utmaningar som förslaget kan medföra.

Det är ingen tvekan om att Sveriges lärare ställer upp för det självklara att ge dessa elever den utbildning de behöver, men det krävs också att staten och huvudmännen skapar förutsättningar för lärares och skolledares arbetsinsatser.

Elevernas förutsättningar och villkor

Statens skolverk publicerade våren 2016 en utvärdering av gymnasieskolans språkinträdning. Resultaten visar att nyanlända elever i gymnasieålder i liten utsträckning når målen. Särskilt alarmerande är att hela 91 procent av eleverna fyra år efter påbörjad språkinträdning saknar gymnasieexamen eller studiebevis. När man överväger att koppla uppehållstillstånd till gymnasieutbildning, och dessutom har tidsbegränsningar för dem som varierar beroende på ålder, när man anlände etc., bör man ha rimliga förväntningar på hur stor andel av eleverna som *de facto* kommer att kunna avsluta sina studier inom en fyraårsperiod. Risken att eleverna drabbas hårt av psykisk ohälsa och stress när man knyter uppehållstillstånd till gymnasieutbildning är överhängande.

För att tillgodose elevernas intressen och behov behövs satsningar på studiehandledning på modersmål, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning. Studie- och yrkesvägledare kan spela en avgörande roll vid val av gymnasieutbildning, något som i sin tur får konsekvenser för elevernas studieframgång. Med träffsäkra satsningar på hög lärartäthet, goda förutsättningar för kartläggning av elevernas kunskaper, samarbeten med modersmållärare och studiehandledare samt kompetensutvecklande satsningar på språkutvecklande arbetssätt kan måloppfyllelsen öka. Den språkinträdande utbildningen måste ha resurser att sätta den enskilda elevens behov i fokus.

Konsekvensanalysen i lagrådsremissen vittnar om att förslagen förväntas leda till att nyanländas etablering kommer att förbättras (6 månader efter avslutad gymnasieutbildning). Skatteintäkter kommer att öka och kostnader för ekonomiskt bistånd kommer att minska. Mot bakgrund av Skolverkets utvärdering bör förväntningarna på snabbare etablering sättas i ett mer adekvat perspektiv. Att tillgodogöra sig både svenska språket och en gymnasieutbildning samt att etablera sig på arbetsmarknaden på kort tid är ytterst svårt. Återigen riskerar pressen på de unga nyanlända att öka väsentligt. Med rätt mängd resurser och tillräcklig tid för eleverna kan förhoppningarna i högre utsträckning infrias. Läraryrket efterlyser därför konkreta satsningar som stärker lagförslagets möjligheter att implementeras.

Lärares och skolledarnas roll

Lärares och skolledarnas roll i samband med ansökan om både förlängning och återkallande av uppehållstillstånd måste klargöras noga. Kraven på "fullföljd utbildning", "studieaktivitet" etc. måste tydligt definieras. I lagrådsremissen saknas definitioner av centrala skolrelaterade begrepp. Lagtexten får inte lämna utrymme för godtycke. Det är viktigt att tillämpningen av lagen blir rättssäker och likvärdig.

Sammanfattande kommentar

Alla elever i Sverige har rätt till en god utbildning av hög kvalitet. Detta gäller även de nyanlända elever som lagförslaget gäller. Därför ställer vi oss bakom förslaget. Tillsammans med förslagets genomförande behövs satsningar på fler lärare, studiehandledning på modersmål, svenska som andraspråk, studie- och yrkesvägledning, en utökad elevhälsa och insatser utifrån elevernas individuella behov.

9 januari 2017

Med rätt förutsättningar för elever, lärare och skolledare kan detta göras möjligt. Regeringen bör i fortsatt dialog med professionerna hitta lösningar på dessa praktiska utmaningar för att lagförslagets intentioner ska kunna infrias på bästa sätt.

Läraryrket

Johanna Jaara Åstrand
Ordförande